



**TOOTSI VALLA
EELARVESTRAATEEGIA
2016-2019**

TOOTSI 2015

Sisukord

Sisukord.....	2
Sissejuhatus	3
1. Makromajanduslik keskkond ja eeldused	4
2. Põhitegevuse tulude ja kulude prognoos.....	8
2.1. Tulubaasi prognoos.....	9
2.2. Kulude prognoos.....	13
3. Investeerimistegevus	17
4. Finantseerimistegevus ja likviidsete varade muutus	18
5. Arvestusüksuse põhitegevuse tulem ja netovõlakoormus.....	19
6. Finantsdistsipliini tagamise meetme täitmine	20
7. Riskistsenaarium	21

Sissejuhatus

Eelarvestrateegia koostatakse Tootsi valla arengukavas (aastatel 2016-2019) sätestatud eesmärkide saavutamiseks, et planeerida kavandatavate tegevuste finantseerimist. Eelarvestrateegia koostamisel ja menetlemisel lähtutakse kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse §-st 37 ning kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduse §-st 20.

Esimene eelarvestrateegia koostati Tootsi valla tarbeks 2012.aastal ja hetkel kehtiv eelarvestrateegia on aastateks 2015-2018. Kehtiv arengukava peab mis tahes eelarveaastal hõlmama vähemalt nelja eelseisvat eelarveaastat (vt. tabel 3).

Eelarvestrateegia koostamine on kohalikele omavalitustele uuenduslik tegevus alates 2012.aasta sügisest, millega Rahandusministeerium peab vajalikuks tõsta kohaliku omavalitsuse finantsplaneerimise taset ja viia selle planeerimine pikemale perioodile.

Eelarvestrateegias esitatakse kohaliku omavalitsuse üksuse majandusliku olukorra analüüs ja prognoos eelarvestrateegia perioodiks, eelarvestrateegia vastuvõtmisele eelnenud aasta tegelikud, jooksvaks aastaks kavandatud ja eelarvestrateegia perioodiks prognoositavad põhitegevuse tulud ja põhitegevuse kulud, investeerimistegevuse eelarveosa olulisemad tegevused ja investeeringud koos kogumaksumuseprognoosi ja võimalike finantseerimisallikatega, eeldatav finantseerimistegevuse maht ning likviidsete varade muutus.

Eelarvestrateegias esitatakse ka ülevaade kohaliku omavalitsuse finantsjuhtimise korraldamiseks oluline informatsioon. Eelarvestrateegia on aluseks valla järgmiste aastate eelarvete koostamiseks.

1. Makromajanduslik keskkond ja eeldused

Käesolev ülevaade on koostatud Rahandusministeeriumi 2015. aasta kevadise majandusprognoosi alusel, mis on avaldatud 13.04.2015. Vaatamata üldiselt positiivsele globaalsele arengule ning mitmetele kasvu kiirenemise märkidele ELis on Eesti ekspordipartnerite kasvuväljavaateid selleks aastaks siiski taaskord allapoole korrigeeritud ning ka järgnevatel aastatel jääb nõudluskeskkond meie jaoks varem oodatust nõrgemaks.

Majanduskonjunktuur Eestis on viimased kolm aastat olnud väga stabiilne, kuid viimastel kuudel on mitmete valdkondade kindlustunde indikaatorid nõrgenenud. Vaatamata sellele parandab hinnalangus ja jõuliselt kasvav palgatulu elanike tarbimisvõimet endiselt jõudsalt ning eratarbimine on nõudluse mootoriks ka sellel aastal. Edaspidi hinnatõus taastub ja ELi majanduse loodetava kosumisega seoses hakkab kiirenema ka ekspordi ning investeeringute kasv.

Eesti sisemajanduse koguprodukt kasvab prognoosi põhistsenaariumi kohaselt 2015. aastal 2% ja 2016. aastal 2,8%. Aastaks 2017 ootame majanduskasvu kiirenemist 3,4%ni, mille järel hakkab kasvutempo taas aeglustuma kogutoodangu lõhe sulgumise ning töötajate arvu vähenemise tõttu. Rahandusministeerium on selle ja tuleva aasta majanduskasvu prognoose allapoole korrigeerinud, mille põhjuseks on Eesti peamiste kaubanduspartnerite kasvuväljavaadete halvenemine.

Tööturu olukord muutub üha pingelisemaks ning töötuse kiire vähenemine on juba mõnda aega hoidnud üleval palgasurveid. Seoses tööjõulise elanikkonna vähenemisega ja eeldusega, et tööjõus osalemise ning hõive määrad on saavutamas oma ajaloolist maksimumi, on hõive Rahandusministeeriumi fiskaalpoliitika osakond 5 aasta edasise kasvu väljavaated tagasihoidlikud. Prognoosi kohaselt kasvab tööga hõivatute arv 2015. aastal sarnaselt eelneva aastaga 0,6% ning pöörduv alates järgnevast aastast kuni poole protsendisesse langusesse. Ühtlasi langeb töötuse määr alates järgmisest aastast alla 6%.

Keskmise palga kasvutempo peaks vaatamata tööjõu üldisele nappusele eelmise aastaga võrreldes alanema, kuna hinnatase 2015. aastal sarnaselt eelneva aastaga peaaegu ei tõuse ja ekspordihinnad on samuti languses. 2015. aastal võib keskmise palga tõusuks oodata 4,8% ja pea samapalju tõuseb ka reaalpalk.

Eratarbimise kasv on stabiilselt toetanud sisenõudluse kasvu juba üle kolme aasta. See on ka loomulik, kuna kriisis oli eratarbimise langus kogutoodangu ja sissetulekute langusest sügavam. Eratarbimise kasv on olnud viimasel kahel aastal SKP kasvust üle kahe korra kiirem ja on seda ilmselt ka 2015. aastal, mistõttu on tarbimise suhe SKP'sse pärast kriisiaegset langust oluliselt suurenenud. Keskpikas plaanis peaksid tarbimise ja kogutoodangu kasvutempod teineteisele lähenema, mis tähendab tarbimise kasvu olulist aeglustumist alates 2016. aastast mitmetel põhjustel. 2015. aastal peaksid investeeringud taas kasvule pöörduma kõigis sektorites.

Inflatsioon

2015. aasta alguses hinnalangus pidurdub ning aasta teisel poolel pöörduv tõusule välistegurite negatiivse panuse järk-järgulise vähenemise tõttu. Inflatsiooni kergitavad sel aastal riigipoolsed meetmed aasta alguse alkoholiaktsiisi tõstmise tulemusena, mille kogumõju jõuab tarbijahindadesse kevadeks vana aktsiisimääraga soetatud suurte varude tõttu. Tööstuskaupade hindu hakkab järk-järgult mõjutama euro kursi odavnemisega kaasnev importkaupade mõningane kallinemine. Nende tegurite tulemusena tõusevad tarbijahinnad 2015. aastal tagasihoidliku 0,2% võrra. 2016. aastal kiireneb inflatsioon 2,2%ni peamiselt välistegurite suureneva panuse tõttu, sest naftafutuuriid on tõusutrendil ning ka toiduainete hinnad pöörduvad

väliskeskonna suureneva nõudluse mõjul tõusule. Oma osa tuleneb ka teenuste hinnatõusust, mis toimub tasuta kõrghariduse mõju taandumise ning palgakasvu järk-järgulise kiirenemise tulemusena. Järgmisest aastast lisandub ka tubakaaktsiisi tõstmine. 2018. aastal võib oodata inflatsiooni kiirenemist 2,9%ni hoogsamast palgakasvust tingitud teenuste kiirema hinnatõusu, välistegurite suureneva panuse ning riigipoolsete meetmete mõjul. 2019. aastal toimuv aeglustumine 2,6%ni on seotud valitsuse poolt kinnitatud aktsiisitõusude lõppemisega.

Tööturg

Tööealise rahvastiku (vanus 15–74) vähenemine, mis algas sajandivahetusel, on pidevalt süvenenud. 2014. aastal vähenes tööealiste arv 9 tuhande võrra ja järgnevatel aastatel see tempo mõnevõrra aeglustub. Hõive kasvu on aidanud hoida tööjõus osalemise määra püsimine suhteliselt kõrgel, 68% juures.

Hõivatute arvu kasv jätkus vaatamata mitmetele varasematele pessimistlikele prognoosidele ka 2014. aastal (0,6%) ja ilmselt jätkub statistiliselt umbes samas tempos veel ka 2015. aastal. Lisaks mõeldud majandusaktiivsusele on üheks hõive kasvu suhteliselt kiire jätkumise põhjuseks töötajate registri käivitamine Maksu- ja Tolliameti poolt 2014. aasta suvel, mis tõstis kõigi hõivet mõõtvate statistikute kasvutempot rohkem kui ühe protsendipunkti võrra. Selle registri käivitamise statistikat moonutav mõju peaks taanduma 2015. aasta suvel, mil hõive kasv pöördub prognoosi kohaselt kergesse langusesse. Hõive kasvu jätkumist võiks soodustada näiteks konjunktuuri paranemine ehitussektoris, kus viimasel paaril aastal on nõudlusprobleemid süvenenud.

2015. aastal jätkub eelmise aastaga sarnane 0,6% hõive kasv, kuid selle üheks põhjuseks on töötajate registrist tingitud statistiline moonutus. Prognoosi kohaselt hakkab 2016. aastast hõivatute arv demograafilise paratamatuse tõttu vähenema umbes pool protsenti aastas, mis pidurdab ka agregeeritud majanduskasvu. Hõivemäär tõuseb prognoositavalt pooleteise protsendipunkti võrra 2008. aasta tippasemest kõrgemale ja töötuse määr langeb 2015. aastal 6% lähedale ning prognoosiperioodi viimastel aastatel 5,5% juurde.

Palk ja tööjõukulu

Palgatulu kasv on SKP statistika kohaselt Eestis juba üle kolme aasta ületanud majanduse nominaalkasvu, ehk tööjõule mineva sissetuleku osakaal lisandväärtuses on kiirenevas tempos kasvanud. 2014 aasta algas aga kasvutempo alanemine. Marginaalse hinnatõusu tingimustes jätkub keskmise palga kasvutempo alanemine ka 2015. aastal (4,8%ni), kuid välisnõudluse kasvu kiirenedes järgnevatel aastatel võib tööjõu nappus viia palga kasvutempo kiirenemisele, mis prognoosiperioodi lõpul võib ulatuda 6,5%ni.

Valitsussektori eelarve nominaalne positsioon

2015. aasta eelarvepuudujääk ulatub prognoosi kohaselt 0,5%ni SKP'st. Peamiseks puudujäägi tekitajaks on keskvalitsus, kuid ka kohalikud omavalitsused jäävad kogu prognoosiperioodi jooksul prognoositavalt defitsiiti. Valitsussektori eelarvepositsiooni mõjutab ka **kohalike omavalitsuste** tegevus.

Kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduse jõustumisega 2012. eelarveaastast on seatud piirangud netovõlakoomusele (võlakohustuste ja likviidsete varade vahe) ja põhitegevustulemile ning need on laiendatud lisaks kohalikule omavalitsusele ka temast sõltuvate üksustega koos moodustavale arvestusüksusele. Kui põhitegevustulem peab kõigil olema positiivne, siis kõrgema põhitegevustulemiga üksustel võib netovõlakoomuse ülemmäära olla kuni 100% põhitegevuse tuludest. Erandina ei ole lubatud 2016. aasta lõpuni võtta uusi kohustusi nendel üksustel, kelle netovõlakoomus on üle 60% põhitegevuse tuludest. Teised üksused peavad uute kohustuste võtmisel arvestama, et nende netovõlakoomus ei

kasvaks üle 60% põhitegevuse tuludest. Piirangute tõttu võib eeldada kohaliku omavalitsuse üksuste defitsiidi jäämist 0,2% piiresse SKP'st tavapärasel aastatel. Aastal 2017, kui toimuvad kohalikud valimised, on oodata defitsiidi kasvamist tavapärasest tasemest kuni kaks korda suuremaks.

Riigieelarve tulude prognoos

Rahandusministeeriumi kevadprognoosi kohaselt suureneb 2015. aasta riigieelarve tulude maht koos edasiantavate tuludega võrreldes eelarves prognoosituga 39,3 miljoni euro võrra 8 484,3 miljoni euroni. Maksulised tulud moodustavad 2015. aasta riigieelarve tuludest 6 969,9 miljonit eurot ehk 68,4%, mittemaksulised tulud 1 514,4 miljonit eurot ehk 17,8% ja edasiantavad tulud 1 175,0 miljonit eurot ehk 13,8%.

Edasiantavad tulud on riigi finantsjuhtimise korrastamiseks riigieelarves eraldi välja toodud alates 2013. aastast. Edasiantavateks tuludeks on riigi poolt kogutavad tulud, mis antakse edasi Töötukassale (töötuskindlustusmaks), Sotsiaalkindlustusametile (kogumispensionimakse) ja kohalikele omavalitsustele (osa füüsilise isiku tulumaksust ja maamaks).

Töötuskindlustusmaks prognoos on seotud sotsiaalmaksu laekumise prognoosiga. Kogumispensionimakse prognoos on üks osa füüsilise isiku tulumaksu prognoosist ja sõltub kogumispensionisüsteemiga liitunute arvust.

Kohalikele omavalitsustele edasiantava füüsilise isiku tulumaksu prognoos sõltub eelkõige kogupalga kasvust. Maamaksu prognoos sõltub kohalike omavalitsuste kehtestatud maksumääradest ja maa väärtusest.

Omandimaksud (Eestis maamaks), mis toetavad maksusüsteemi efektiivsust ning mida loetakse kõige vähem moonutusi tekitavateks, moodustasid 2015. aastal 0,9% kõigist maksudest. 2012. aasta andmetel on see Horvaatia järel Euroopa Liidu madalaim (2012. aasta EL kaalutud keskmine 5,7%). 2019. aastaks langeb omandimaksude osakaal 0,7%le kõigist maksudest.

Valitsussektori finantseerimine

Eesti valitsussektori võlg suurenes 2014. aasta jooksul 10,1%lt 10,6%ni SKP'st, ulatudes nominaalselt 2 073 mln euroni. Võlakoormuse suurenemise peamisteks põhjusteks olid kohalike omavalitsuste võlakoormuse suurenemine ning EFSFi poolt väljastatud laenude mahu kasv. Käesoleval ja järgnevatel aastatel valitsussektori võlakoormus protsendina SKP'st väheneb, ulatudes selle aasta lõpuks prognoosi kohaselt 10,3%ni SKP'st ning prognoosiperioodi lõpuks 2019. aastal 8,4%ni SKP'st.

Kohalike omavalitsuste võlakoormus suurenes 2014. aasta jooksul 78 mln euro võrra, SKP'st moodustas omavalitsuste võlg 3,9%.

Valitsussektori võlakoormuse areng

Seoses vajadusega finantseerida negatiivset rahavoogu on kohalike omavalitsuste puhul tulevikus ette näha nominaalse võlataseme järkjärgulist kasvu ning laenukoormus tõuseb prognoosiperioodi lõpuks 994 mln euroni, püsides protsendina SKP'st 3,9% lähedal.

Omavalitsuste tulud on ebapiisavad ja selle tasandamiseks (investeeringute tegemiseks) on omavalitsused sunnitud võtma laenu. Ühest küljest suurendab see võlakoormust aga teisalt annab panuse ka riigi eelarvepositsiooni, kuna viib kohalike omavalitsuste eelarved defitsiiti.

Valitsussektori likviidsete finantsvarade areng

Valitsussektori likviidsete finantsvarade²³ (edaspidi ka reservid) maht oli 2014. aasta lõpus 2 039 mln eurot, mis moodustas 10,4% SKP'st. Võrreldes eelmise aastaga suurenesid nii keskvalitsuse, sotsiaalkindlustusfondide kui ka kohalike omavalitsuste reservid.

Kuni 2018. aasta lõpuni on ette näha valitsussektori reservide vähenemist, kuna riigieelarve puudujääki ning finantseerimistehinguid on kavas rahastada reservide arvelt. 2019. aastal, mil valitsussektori rahavoog on taas positiivne, reservide maht nominaalselt kasvab, kuid suhtena SKP'sse väheneb 6,8%ni. Keskvalitsuse reservide vähenemist tasakaalustab prognoosiperioodi jooksul mõnevõrra sotsiaalkindlustusfondide reservide kasv.

Kohalike omavalitsuste puhul nähakse ette reservide püsimist 2014. aasta tasemel.

Majandusprognoosi aluseks võttes, kasvavad kohalikud eelarved ainult tulumaksulaekumise kasvu najal, maamaks jääb eeldatavalt samale tasemele, kui ei toimu maade ümberhindamist. (Maa-ameti seisukohalt peaks alates 2017 hakkama maa hindamine toimuma elektrooniliselt jooksvalt). Inflatsiooni väikese muutuse tõttu see eriti omavalitsuste tulude väärtust ei vähenda.

Samas aga kütuse ja elektri aktsiiside tõus suurendab otse kohalike omavalitsuste kulutusi. Nende aktsiiside tõus mõjutab aga üldiselt kõigi kaupade hinda, mis kaudselt samuti kasvatab omavalitsuste kulutusi (Allikas: Rahandusministeerium).

Riigirahanduse prognoos arvestab kehtivate seadustega, mis tähendab, et võimalikud lisameetmed (sh uus koalitsioonileping) lisatakse prognoosile riigi eelarvestrateegia (RES 2016-2019) koostamisel. RES-iga kinnitab valitsus järgmise nelja aasta eelarvepoliitilised põhimõtted, sealhulgas järgnevatel aastatel valitsussektori eelarvepositsiooni eesmärgid.

Tabel 1. Majanduse põhinäitajad

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Majanduse põhinäitajad (%)						
SKP reaalkasv	2,1	2,0	2,8	3,4	3,2	3,0
Tarbijahinnaindeks	-0,1	0,2	2,2	2,7	2,9	2,6
Tööhõive (tuh inimest)	624,8	628,8	626,9	624,0	620,9	617,2
Tööhõive kasv	0,6	0,63	-0,3	-0,5	-0,5	-0,6
Tööjõu tootlikkuse kasv (hõive järgi)	1,5	1,3	3,1	3,9	3,7	3,7
Keskmine palga reaalkasv	5,7	4,6	3,0	3,2	3,5	3,7
Keskmine palk (euro)	1001	1049	1104	1170	1246	1326
Palga nominaalkasv	5,6	4,8	5,2	6,0	6,5	6,4

Allikas: Rahandusministeerium, Statistikaamet

2. Põhitegevuse tulude ja kulude prognoos

Tabel 2. Põhitegevuse tulude ja kulude muutus 2015-2019 (tuh. eurodes)

	2015	2016	2017	2018	2019
Põhitegevuse tulud	1008	1015	1031	1049	1066
Muutus (%-des)	25,4	0,7	1,6	1,7	1,6
Põhitegevuse kulud	974	980	997	1015	1033
Muutus (%-des)	31,6	0,6	1,7	1,8	1,8
Tarbijahinnaindeks (%-des)	0,2	2,2	2,7	2,9	2,6

Tabel 3. Tootsi valla eelarvestrateegia aastatel 2014-2019

Tootsi Vallavalitsus	2014 täitmine	2015 eeldatav täitmine	2016 eelarve	2017 eelarve	2018 eelarve	2019 eelarve
Põhitegevuse tulud kokku	803 861	1 008 235	1 014 595	1 031 408	1 048 557	1 066 049
Maksutulud	309 212	319 400	325 760	332 247	338 864	345 613
sh tulumaks	307 798	318 000	324 360	330 847	337 464	344 213
sh maamaks	1 414	1 400	1 400	1 400	1 400	1 400
sh muud maksutulud	0	0	0	0	0	0
Tulud kaupade ja teenuste müügist	190 506	322 905	322 905	329 363	335 950	342 669
Saadavad toetused tegevuskuludeks	302 432	364 210	364 210	368 078	372 023	376 047
sh tasandusfond	143 785	169 481	169 481	169 481	169 481	169 481
sh toetusfond	138 033	193 382	193 382	197 250	201 195	205 219
sh muud saadud toetused tegevuskuludeks	20 614	1 347	1 347	1 347	1 347	1 347
Muud tegevustulud	1 710	1 720	1 720	1 720	1 720	1 720
Põhitegevuse kulud kokku	740 321	973 765	979 866	997 162	1 014 793	1 032 802
Antavad toetused tegevuskuludeks	60 034	111 090	111 090	111 090	111 090	111 090
Muud tegevuskulud	680 286	862 675	868 776	886 072	903 703	921 712
sh personalikulud	458 403	575 425	578 686	590 245	602 024	614 064
sh majandamisikulud	221 881	284 011	286 851	292 588	298 440	304 409
sh alates 2012 sõlmitud katkestamatud kasutusrendimaksed						
sh muud kulud	3	3 239	3 239	3 239	3 239	3 239
Põhitegevuse tulem	63 540	34 470	34 729	34 246	33 764	33 247
Investeeringitegevus kokku	-24 760	-2 970	-45 170	-40 470	-970	30
Põhivara müük (+)	2 700	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000
Põhivara soetus (-)	-124 873	0	-245 500	-294 800	0	0
sh projektide omaosalus		0	-42 200	-38 500	0	0
Põhivara soetuseks saadav sihtfinantseerimine (+)	105 150	0	203 300	256 300	0	0
Põhivara soetuseks antav sihtfinantseerimine (-)	0	0				
Osaluste ning muude aktsiate ja osade müük (+)	0	0				
Osaluste ning muude aktsiate ja osade soetus (-)	0	0				
Tagasilaekuvad laenud (+)	0	0				
Antavad laenud (-)	0	0				
Finantsitulud (+)	0	0				
Finantskulud (-)	-7 738	-5 970	-5 970	-4 970	-3 970	-2 970
Eelarve tulem	38 780	31 500	-10 441	-6 224	32 794	33 277
Finantseerimistegevus	-37 737	-31 500	10 441	6 224	-32 794	-25 872
Kohustuste võtmine (+)	79 318	0	42 200	38 500	0	0
Kohustuste tasumine (-)	-117 055	-31 500	-31 759	-32 276	-32 794	-25 872
Likviidsete varade muutus (+ suurenemine, - vähenemine)	1 042	0	0	0	0	7 405
Nõuete ja kohustuste saldode muutus (tekkepõhise e/a korral) (+ suurenemine /- vähenemine)	0	0				
Likviidsete varade suunamata jääk aasta lõpuks	1 621	1 621	1 621	1 621	1 621	9 026
Võlakohustused kokku aasta lõpu seisuga	209 357	177 857	188 298	194 522	161 727	135 855
sh kohustused, mis ei kajastu finantseerimistegevuses						
sh kohustused, mille võrra võib ületada netovõlakooormuse piirmäär	0	0				
Netovõlakooormus (eurodes)	207 736	176 236	186 677	192 901	160 107	126 829
Netovõlakooormus (%)	25,8%	17,5%	18,4%	18,7%	15,3%	11,9%
Netovõlakooormuse ülemmäär (eurodes)	482 316	604 941	608 757	618 845	629 134	639 630
Netovõlakooormuse ülemmäär (%)				60,0%	60,0%	60,0%
Vaba netovõlakooormus (eurodes)				425 944	469 028	512 800
E/a kontroll (tasakaal)	0	0	0	0	0	0
Põhitegevuse tulude muutus	-	25%	1%	2%	2%	2%
Põhitegevuse kulude muutus	-	32%	1%	2%	2%	2%
Omafinantseerimise võimekuse näitaja	1,09	1,04	1,04	1,03	1,03	1,03

	2015 eeldatav täitmise	2016 eelarve	2017 eelarve	2018 eelarve	2019 eelarve
Investeeringuprojektid* (alati "+" märgiga)					
projekt 1 Tootsi valla reoveepumpla ja biopuhasti (teg.a.05)	0	0	287 500	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>			250 000		
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>			37 500		
projekt 2 Põhikooli keldrikorruse remont(teg.a. 09)	0	34 200	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>		32 000			
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>		2 200			
projekt 3 Tootsi-Metsaküla kergliiklustee (teg.a. 04)	0	194 000	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>		165 000			
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>		29 000			
projekt 4	0	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>					
...					
Eelpool nimetamata muud projektid kokku (ujula remont ja välisvalgustuse ehitus)	0	17 300	7 300	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>		6 300	6 300		
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>		11 000	1 000		
KÕIK KOKKU	0	245 500	294 800	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>	0	203 300	256 300	0	0
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	0	42 200	38 500	0	0

Tabel 3 annab ülevaate Tootsi valla finantstegevusest aastatel 2014-2015 ja prognoosi aastatel 2016-2019.

2.1. Tulubaasi prognoos

Tootsi valla põhitegevuse tulud koosnevad maksutuludest, saadud toetustest, valla asutuste tegevuse tulemusena teenitavatest omatuludest ja muudest tuludest (vee-erikasutus, saastetasud jms.).

Põhitegevuse tulude prognoos näitab suuremate tululiikide kasvu. Kasvu põhjused on järgmised:

- majanduse tõusuga kaasnevad tööhõive paranemine ja sissetulekute kasv;
- riigi eelarve eraldised kasvavad vastavalt õpilaste arvu suurenemisele ja pedagoogide palga kasvule;
- hindade tõusu katteks on vald sunnitud korrigeerima mitmesuguseid varade kasutuse määrasid.

Tulumaks on Tootsi valla peamine tuluallikas ja selle osakaal põhitegevuse tuludes eelarvestrateegias käsitletaval perioodil on 50%. Tulumaks on riiklik maks, mis on kehtestatud maksukorralduse seaduse ja tulumaksu seaduse alusel. 2013.aastal suurenes riigilt kohalikule omavalitusele laekuv tulumaksuprotsent 0,17 protsendipunkti võrra ehk 11,57% -le ning 2014.aastal omakorda veel 0,03 protsendipunkti võrra ehk 11,6%-le (kriisi eel, enne kärpeid oli see 11,93%).

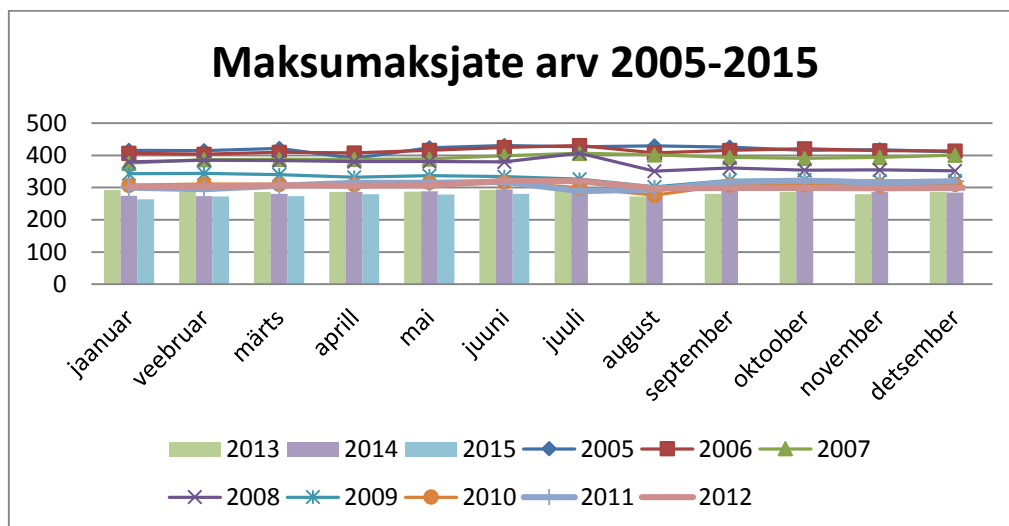
Riigi eelarvestrateegias 2016-2019 ei ole kavandatud kohaliku omavalitsuse üksuste tulumaksuprotsendi suurenemist. Tootsi valla eelarvestrateegia koostamise perioodil on arvestatud 11,6%.

Tabel 4. Füüsilise isiku tulumaksu prognoos

	2015	2016	2017	2018	2019
Füüsilise isiku tulumaks (tuhandetes eurodes)	318	324	331	337	344

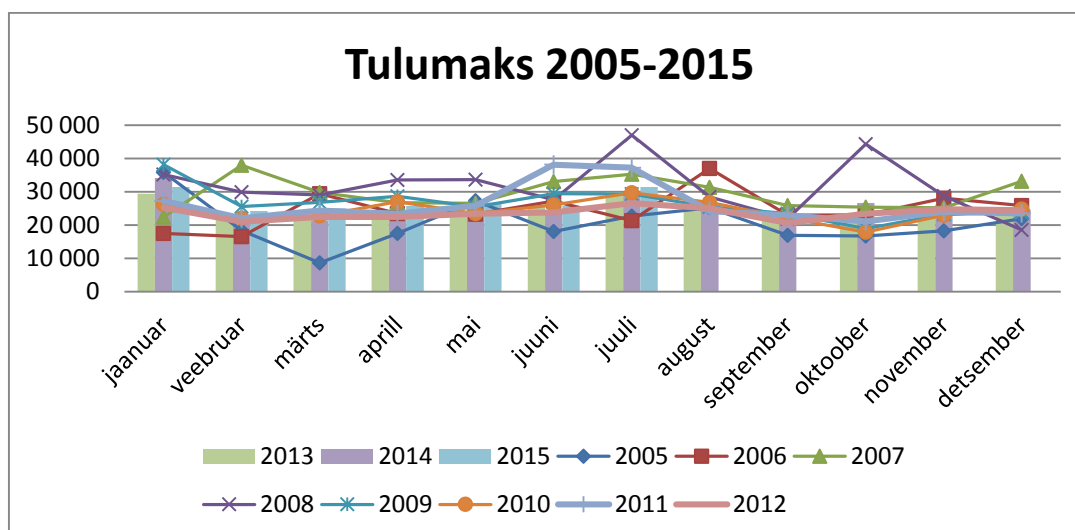
MUUTUS	2014/2015	2015/2016	2016/2017	2017/2018	2018/2019
Tulumaksu muutus	3,3%	1,9%	2,2%	1,8%	2,1%
Tulumaks Riigi eelarvestrateegias 2016-2019	5,7%	4,9%	5,6%	5,6%	5,9%

Kohalikele omavalitsustele eraldatav tulumaks sõltub maksumaksjate arvust, kohalikele omavalitsustele eraldatava tulumaksu määrast ning keskmise palga ja muude maksustavate tulude kasvust.



Joonis 1. Maksumaksjate arv (allikas: Rahandusministeerium)

Maksumaksjate muutuse alused on elanike lahkumine vallast, elanike surmad ja väike laste sünd. Maksumaksjate arv seisuga 01.01.2015 aasta oli 285 (01.01.2014 aasta oli 286 seisuga 01.01.2013 oli 285; 01.01.2012 oli 299) ja nende keskmine sissetulek kuus TSD deklaratsioonide alusel on 2014 aasta oli 752 eurot (2013 aastal 751 eurot). Elanike arv seisuga 31.12.2014 oli 823 ja seisuga 01.01.2015 oli 823 inimest.



Joonis 1. Tulumaksu laekumine (allikas: Rahandusministeerium)

Maamaks on riiklik maks, mis on kehtestatud maksukorralduse seaduse ja maamaksuseaduse alusel. Maamaks sõltub riigi poolt kehtestatud maa maksustamishinnast maamaksu tsoonis ja maamaksu määrast, mis on vastavalt Maamaksuseaduse alusel maksimaalselt 2,5 protsenti maa maksustamishinnast aastas. Kohaliku omavalitsuse volikogul on õigus diferentseerida maamaksu määra vahemikus 0,1-2,5 ja kehtestada alates 01.jaanuarist 2013 maksusoodustusi. Maamaksu määramise aluseks olev maksustamishind on kehtestatud 2001.aastal riigi poolt teostatud hindamise alusel.

Vastavalt Riigikogu poolt vastuvõetud koduomanikke maamaksust vabastavale maamaksu muutmise seadusele muutusid alates 01.01.2013 kodualuse maa maksustamise tingimused, millest tulenevalt vähenesid maamaksu laekumised. Sellel põhjusel ei ole arvestatud ka maamaksu tõusuga eelarvestrateegia perioodil. Maamaksu määrad, mis on kehtestatud 19.01.2012 Tootsi Vallavolikogu määrusega nr. 2, on erinevates hinnatsoonides 2,0% ja 1,3% kasutuses olevalt maalt.

Riigilõivud on väikese osatähtsusega (0,1% põhitegevuse tuludest) ning püsivad prognoosiperioodil samal tasemel.

Valla eelarvesse laekuvad riigilõivud vastavalt riigilõivuseadusele:

- ehitusseaduse alusel tehtavate toimingute eest;
- vallasekretäri tõestustoimingute eest;
- notariaalseaduse alusel tehtavate toimingute eest;
- majandustegevuse registri seaduse alusel tehtavate toimingute eest.

Tulud kaupade ja teenuste müügist on strateegias käsitletud perioodil kavandatud väikese tõusutrendiga. Siia kuuluvad haridusasutuste tulud (õppe- ja toitlustustasud), teistelt valdadelt laekuvad summad õpilaskulude katmisel ning üüri- ja renditulud.

Prognoosiperioodil on peamine suurenemine ettenähtud hooldekodu tegevusega seotud tulude lisandumisega. Peamine põhjus, miks kaupade ja teenuste müügist saadavat tulu on raske suurendada on asjaolu, et paljudele avalikele teenustele on seadusandlikul tasandil kehtestatud piirangud ning paljud teenused on suunatud hinnatundlikule elanikkonnale.

Haridustulud on järgmised:

- lasteaed-põhikooli huviringide tasud;
- lasteaed-põhikooli toiduraha;
- lasteaed-põhikooli õppekulu;
- teistelt omavalitsustelt (lasteaia-ja koolitusteenus).

Vanemate poolt osaliselt kaetavate õppevahendite kulude määrad on kinnitatud volikogu 25.04.2013.a. otsustega nr. 4 järgmiselt:

1) Tootsi Lasteaed-Põhikoolis – ühes kuus (jaanuarist juunini ja augustist detsembrini) 14,00 eurot.

Lapse toidukulu lasteaia katab täies ulatuses lapsevanem. Toidukulu päevamaksumuse otsustab hoolekogu ja kinnitab asutuse juht. Vastavalt Tootsi Lasteaed-Põhikooli direktori 01.12.2014 käskkirjale nr.41-k on lapse toidukulu maksumus 1,25 € päevas. Tootsi Vallavalitsuse määrusega kinnitatakse igal aastal munitsipaalkooli ja lasteaia õpilaskoha tegevuskulu arvestuslik maksumus järgmiseks aastaks, mis on aluseks arvlemisel teiste omavalitsustega.

Laekumised spordiasutuste majandustegevusest on Tootsi Kultuuri- ja Spordikeskuse ja saun-ujula kasutamine ja ruumide välja rentimine. Kultuuri- ja spordikeskuse osutatavate teenuste hinnad on kehtestatud järgmiselt:

Spordikeskuse ruumide rendi hinnad on kehtestatud Tootsi Vallavalitsuse 21.12.2012. a. korraldusega nr. 66; saun-ujula rendi hinnad gruppidele on kehtestatud Tootsi Vallavalitsuse 21.12.2012. a. korraldusega nr. 66; saun-ujula piletite hinnad on kehtestatud Tootsi Vallavalitsuse 21.12.2012. a. korraldusega nr. 66. Saun-ujula hinnad õppeasutustele ujumise algõppe tundide läbiviimiseks on kehtestatud Tootsi Vallavalitsuse 10.06.2013 korraldusega nr. 29.

Laekumised sotsiaalasutuste majandustegevusest on koduteenuse osutamisest teenuse saaja omaosalus ja hooldekodu tasud hooldusteenuse osutamise eest. Tootsi Vallavalitsuse poolt osutatava koduhooldusteenuse hind on kehtestatud Tootsi Vallavalitsuse 17.04.2013. a. korraldusega nr. 17 ja toitlustamise teenuse hind Tootsi Vallavalitsuse korraldusega 22.08.2012 nr. 43. Hooldekodu teenuste hinnad on kehtestatud Tootsi vallavalitsuse korraldusega nr. 3 28.01.2015. ja Tootsi vallavolikogu määrusega nr.1 22.01.2015, mis jõustub alates 01.03.2015

Laekumised üldvalitsemisasutuste majandustegevusest on laekumised valla poolt osutatavate kantselei teenuste eest.

Valla poolt osutatavate kantselei teenuste hinnad on kehtestatud Tootsi Vallavalitsuse 30.10.2014. a. korraldusega nr. 45 ja 31.12.2010 korraldusega nr.107.

Laekumised elamu- ja kommunaalmajandustegevusest on teenuste eest elamumajanduse ja kommunaalmajanduse valdkonnas.

Laekumised muude teenuste osutamise eest all kajastuvad laekumised valla bussi kasutamise eest .Hinnad on kehtestatud Tootsi Vallavalitsuse 06.03.2013 korraldusega nr.8.

Üüri-ja renditulud sisaldavad vallale kuuluvate mitteiluruumide üürile andmisest saadavat tulu .

Tasandusfond on mittesihotstarbeline riigipoolne eraldis. Riigieelarves ette nähtud tasandusfondi suuruse aluseks on arvestuslike tulude ja kulude vahe, mis on läbi korrutatud eelarvete tasandusfondi koefitsiendiga. Arvestuslike kulude prognoosimisel võetakse arvesse laste, tööealiste inimeste ja vanurite arv, arvestuslikud teepikkused ja andmed puudega isikute kohta. Samuti toimetulekutoetust vajavate inimeste orienteeruv arv. Arvestuslike tulude leidmisel võetakse aluseks kolmel eelneval aastal laekunud tulumaksude ja loodusvarade kasutamisoiguse tasude kaalutud keskmine ning eelneva aasta arvestusliku maamaksu suurus. Tasandusfondi eraldiste suurenemist eelarvestrateegia perioodil ei ole ettenähtud (vt tabel 5). Riigi eelarvestrateegia 2016-2019 kohaselt on riik kavandanud kohaliku omavalitsuse üksuste tasandusfondi suuruseks igal aastal 76 miljonit eurot.

Riigieelarveline toetusfondi eraldis on ette nähtud haridus- ja sotsiaalkuludeks. Riigi poolt toetatavate hariduskulude hulka kuuluvad pedagoogide tööjõukulud koos maksudega, samuti pedagoogide koolituskulud ning õpikute, töövihikute ja muud õppetegevusega seotud kulud. Riigi poolt kompenseeritavate sotsiaalkulutuste hulka kuuluvad toimetulekutoetuseks eraldatavad summad ja puuetega laste hoolduseks eraldatavad summad. Samuti on alates 2015 aastast toetusfondi vahendite hulgas ka kohalike teede hoiu toetus. Toetusfondi eraldiste suurenemist eelarvestrateegia perioodil on kavandatud vaid hariduskulude osas (vt tabel 5).

Tabel 5. Tasandusfondi ja toetusfondi eraldised

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Tasandusfond	143 785	169 481	169 481	169 481	169 481	169 481
Hariduskuludeks	89 063	117 563	117 563	121 431	125 376	129 400
Toimetulekutoetus	46 468	54 436	54 436	54 436	54 436	54 436
Sotsiaalteenuste osutamise toetus	2 181	2 211	2 211	2 211	2 211	2 211
Sündide ja surmade registreerimine	24	32	32	32	32	32
Vajaduspõhine peretoetus	297	470	470	470	470	470
Teede hoiu toetus	0	18 670	18 670	18 670	18 670	18 670
KOKKU	281 818	362 863	362 863	366 731	370 676	374 700

Saadavad toetused tegevuskuludeks

Sihtotstarbelised toetused tegevuskuludeks laekuvad põhiliselt projektipõhiselt ning on seetõttu raskesti prognoositavad. Peale nende kuuluvad sellesse gruppi ka rahandusministeeriumi poolt õppelaenu kustutamiseks eraldatavad summad, mis on aastate lõikes prognoositavad, samuti põllumajandusministeeriumi poolt eraldatavad toetused koolipiima ja –puuvilja kasutamiseks õpilaste toitlustamisel. Eelarvestrateegia perioodiks on need prognoositud ca 2015. aasta tasemel.

Muud tulud**Laekumised vee erikasutusest**

Vastavalt veeseadusele korraldab vee kasutamist ja kaitset riiklikul tasandil Vabariigi Valitsus. Kohalik omavalitsus oma halduspiirkonnas annab nõusoleku vee erikasutuseks. Vee erikasutus on vee kasutamine veekogu või põhjaveekihi seisundit mõjutavate ainete, ehitiste või tehnovahenditega. Vee erikasutuseks peab kasutajal olema tähtajaline luba, mille annab keskkonnateenistus. Keskkonnatasude seaduse alusel laekub valla eelarvesse 50% veeerikasutuse tasust ja 50% läheb riigieelarvesse.

Saastetasud

Tulenevalt keskkonnatasude seadusest (jõustus 01.01.2006) rakendatakse saastetasu kui saasteaineid heidetakse välisõhku, veekogudesse, põhjavette või pinnasesse ning kõrvaldatakse jäätmeid. Nimetatud seaduses sätestatud saastetasumäärade järgi arvestatud saastetasudest kantakse 25% jäätmete päritolukoha kohaliku omavalitsuse eelarvesse jäätmehoolduse arendamiseks.

2.2. Kulude prognoos

Eelarve põhitegevuse kulude osas jaotatakse kulud majandusliku sisu järgi järgmisteks liikideks:

- antavad toetused;
- muud tegevuskulud.

Antavad toetused suurenevad eelarvestrateegia perioodil minimaalselt. Kuigi abivajajate arv eriti ei kasva, on vaja tõsta toetuste määrasid. Sihtotstarbelised toetused tegevuskuludeks on peamiselt toetused kolmandale sektorile tegevuskuludeks. Muud tegevuskulud on omakorda jaotatud personalikuludeks (tööjõukulud koos sotsiaal- ja töötuskindlustusmaksuga) ning majandamiskuludeks. Valla hallatavad asutused on omakorda esitatud tegevusalade kaupa.

Põhitegevuse kulude kasv perioodil 2016-2019 on planeeritud minimaalne (2%) seoses palgakasvu ootustega ja hindade tõusuga. Personalikulude kasvu tingib palgafondi kasv riigipoolse palga poliitika mõjutusel. Põhitegevuse tulem on eelarvestrateegia perioodil planeeritud stabiilne, sest see on vajalik tagamaks vajalikud oma vahendid investeringuteks ja finantseerimistegevuseks. Mida suurem on põhitegevuse tulem, seda suuremad on võimalused. Järgnevalt ülevaade põhitegevuse kuludest tegevusalade kaupa (vt. tabel 6).

Tabel 6. Tootsi valla eelarvestrateegia põhitegevuse ja investeerimistegevuse kulud valdkonniti

Põhitegevuse ja investeerimistegevuse kulud valdkonniti (COFOG)* (kõik "+" märgiga)	2014 täitmine	2015 eeldatav täitmine	2016 eelarve	2017 eelarve	2018 eelarve	2019 eelarve
01 Üldised valitsussektori teenused	80 652	100 489	101 434	102 343	103 289	104 275
Põhitegevuse kulud	72 914	94 519	95 464	97 373	99 319	101 305
sh saadud toetuste arvelt	24	32	32	32	32	32
sh muude vahendite arvelt	72 890	94 487	95 432	97 341	99 287	101 273
Investeerimistegevuse kulud	7 738	5 970	5 970	4 970	3 970	2 970
sh saadud toetuste arvelt						
sh muude vahendite arvelt	7 738	5 970	5 970	4 970	3 970	2 970
02 Riigikaitse	0	0	0	0	0	0
Põhitegevuse kulud	0	0	0	0	0	0
sh saadud toetuste arvelt						
sh muude vahendite arvelt						
Investeerimistegevuse kulud	0	0	0	0	0	0
sh saadud toetuste arvelt						
sh muude vahendite arvelt						
03 Avalik kord ja julgeolek	0	0	0	0	0	0
Põhitegevuse kulud	0	0	0	0	0	0
sh saadud toetuste arvelt						
sh muude vahendite arvelt						
Investeerimistegevuse kulud	0	0	0	0	0	0
sh saadud toetuste arvelt						
sh muude vahendite arvelt						
04 Majandus	25 039	50 391	244 708	51 349	52 002	52 669
Põhitegevuse kulud	25 039	50 391	50 708	51 349	52 002	52 669
sh saadud toetuste arvelt	18 757	18 670	18 670	18 670	18 670	18 670
sh muude vahendite arvelt	6 282	31 721	32 038	32 679	33 332	33 999
Investeerimistegevuse kulud	0	0	194 000	0	0	0
sh saadud toetuste arvelt			165 000			
sh muude vahendite arvelt			29 000			
05 Keskkonnakaitse	6 092	5 212	5 212	292 712	5 212	5 746
Põhitegevuse kulud	6 092	5 212	5 212	5 212	5 212	5 746
sh saadud toetuste arvelt						
sh muude vahendite arvelt	6 092	5 212	5 212	5 212	5 212	5 746
Investeerimistegevuse kulud	0	0	0	287 500	0	0
sh saadud toetuste arvelt				250 000		
sh muude vahendite arvelt				37 500		
06 Elamu- ja konnaalmajandus	12 618	12 600	22 600	12 600	12 600	13 600
Põhitegevuse kulud	12 618	12 600	12 600	12 600	12 600	13 600
sh saadud toetuste arvelt						

Tootsi valla eelarvestrateegia seletuskiri 2016-2019

sh muude vahendite arvelt	12 618	12 600	12 600	12 600	12 600	13 600
Investeeringustegevuse kulud	0	0	10 000	0	0	0
sh saadud toetuste arvelt						
sh muude vahendite arvelt			10 000			
07 Tervishoid	213	180	180	180	180	180
Põhitegevuse kulud	213	180	180	180	180	180
sh saadud toetuste arvelt						
sh muude vahendite arvelt	213	180	180	180	180	180
Investeeringustegevuse kulud	0	0	0	0	0	0
sh saadud toetuste arvelt						
sh muude vahendite arvelt						
08 Vaba-aeg, kultuur ja religioon	80 077	89 735	97 932	99 745	94 294	96 179
Põhitegevuse kulud	80 077	89 735	90 632	92 445	94 294	96 179
sh saadud toetuste arvelt						
sh muude vahendite arvelt	80 077	89 735	90 632	92 445	94 294	96 179
Investeeringustegevuse kulud	0	0	7 300	7 300	0	0
sh saadud toetuste arvelt			6 300	6 300		
sh muude vahendite arvelt			1 000	1 000		
09 Haridus	308 304	336 253	371 930	345 484	352 394	359 442
Põhitegevuse kulud	308 304	336 253	337 730	345 484	352 394	359 442
sh saadud toetuste arvelt	89 063	117 563	117 563	119 914	122 313	124 759
sh muude vahendite arvelt	219 241	218 690	220 167	225 570	230 081	234 683
Investeeringustegevuse kulud	0	0	34 200	0	0	0
sh saadud toetuste arvelt			32 000			
sh muude vahendite arvelt			2 200			
10 Sotsiaalne kaitse	359 937	384 875	387 340	392 520	398 792	403 681
Põhitegevuse kulud	235 064	384 875	387 340	392 520	398 792	403 681
sh saadud toetuste arvelt	48 946	38 358	38 358	38 358	38 358	38 358
sh muude vahendite arvelt	186 118	346 517	348 982	354 162	360 434	365 323
Investeeringustegevuse kulud	124 873	0	0	0	0	0
sh saadud toetuste arvelt	105 150					
sh muude vahendite arvelt	19 723					
KOKKU	872 932	979 735	1 231 336	1 296 932	1 018 763	1 035 772
Põhitegevuse kulud	740 321	973 765	979 866	997 162	1 014 793	1 032 802
sh saadud toetuste arvelt	156 790	174 623	174 623	176 974	179 373	181 819
sh muude vahendite arvelt	583 531	799 142	805 243	820 188	835 421	850 984
Investeeringustegevuse kulud	132 611	5 970	251 470	299 770	3 970	2 970
sh saadud toetuste arvelt	105 150	0	203 300	256 300	0	0
sh muude vahendite arvelt	27 461	5 970	48 170	43 470	3 970	2 970

Tegevusala 01 „Üldised valitsemissektori teenused“. Siia gruppi kuuluvad „Vallavolikogu“, „Vallavalitsus“, „Muud valitsemissektori teenused“ (osamaksud erinevates omavalitsusi ühendavates organisatsioonides) ja reservfond.

Tegevusala 04 „Majandus“ hõlmab „Vallateede“, ja „Muu majanduse“ eelarveid. **Tegevusala 05 „Keskkonnakaitse“**, mille hulka kuuluvad „Jäätmekäitluse“, ning „Haljastuse“ eelarved.

Tegevusala 06 „Elamu- ja kommunaalmajanduse tegevus“ hõlmab „Muu elamu- ja kommunaalmajanduse“ ja „Tänavavalgustuse“ eelarveid.

Tegevusala 07 „Tervishoid“. Siia kuuluvad perearsti ruumide majandamiskulud..

Tegevusala 08 „Vaba aeg ja kultuur“. Siia kuuluvad „Spordikeskus“, „Raamatukogu“ ja „Vabaaja ürituste“ eelarved. Selle tegevusala all kajastuvad ka osalustasud teiste valdade huvihariduses.

Tegevusala 09 „Haridus“ moodustab üle poole planeeritud põhitegevuse kuludest. Siia kuuluvad „Tootsi Lasteaed-põhikool“, „Muu haridus (lastaed, põhikool, gümnaasium, täiskasvanutegümnaasium)“ (osalus teiste valdade eelarvetes), „Koolitoit“. Eelarve strateegia koostamise ajal ei ole veel teada, kuidas hakkab Tootsi valla kooli mõjutama riigi pooltkavandatav koolivõrgu korrastamine.

Tegevusala 10 „Sotsiaalne kaitse“. Siia kuuluvad sotsiaalhoolekandega ja hooldekodu ülalpidamisega seotud kulud. Kohaliku omavalitsuse ülesanne sotsiaalhoolekande korraldamisel on sotsiaalteenuste, vältimatu sotsiaalabi ja muu abi andmise korraldamine ning sotsiaaltoetuste määramine ja maksmine. Sotsiaaltoetusteks on toimetulekutoetus, hooldajatoetus ja omavalitsuse eelarvest makstavad täiendavad sotsiaaltoetused (kütte ostmiseks, ravimite ja abivahendite ostmiseks, lastele kooli ja koolieelse lasteasutuse toitlustamise eest tasumiseks, sotsiaal- ja tervishoiuteenuste eest tasumiseks, transporditoetus ning muudel juhtudel eraldatavad sotsiaaltoetused).

Tootsi vallas makstakse lapse sünnitoetust (110 eurot lapse kohta) ja matusetoetust (64 eurot vallaelaniku surma puhul lähedastele).

Alates 2014 .aasta maikuust lisandusid uue renoveeritud hooldekodu kasutuselevõtu tulud-kulud.

3. Investeermistegevus

Investeeringute finantseerimiseks on võimalik kasutada kolme allikat: omavahendeid, laenude võtmist ning toetuseid.

Investeermistegevus on viimastel aastatel olnud väikesemahuline.

Investeermistegevus aastatel 2015-2019

Tabelist selguvad investeeringuteks kuluvad summad järgmise neljal aastal vastavalt eelarvestrateegiale (vt. tabel 3).

Investeeringute prioriteedid

Kuna vajalikud investeeringud ületavad valla rahalisi võimalusi, siis on suuremad investeeringuvajadused liigitatud kolme gruppi. Järjekord ei tähenda seda, et eespool olevad tegevused tuleb enne teostada, kui tagapool olevad tegevused. Investeeringute teostamise järjekord võib muutuda täiendavate finantseerimisallikate (sponsorid, fondid jms) leidmisel. Investeeringute prioriteedid võetakse aluseks laenude võtmisel ning täiendavate ressursside kasutamisel. Samuti suuremate investeeringute puhul valiku tegemisel, juhul, kui ei ole võimalik mitut tegevust rahastada. Täies mahus vallaeelarvest (sh laenuvahendid) teostatakse ainult möödapääsmatuid ja olulisi investeeringuid.

Olulised investeeringud

- Tootsi valla reoveepumpla ja biopuhasti
- Välisvalgustuse ehitus ja remont

Ainult täiendava rahastuse puhul teostatavad investeeringud

- Põhikooli keldrikorruse ja fuajee remont
- Ujula remont

Investeermisprojektide kulu-tulu analüüs

Tulenevalt uute suuremate investeermisprojektide mitteamatamisest ei ole võimalik teostada nende kulu-tuluanalüüsi. Üldjuhul koostatakse investeermisprojektide tulu-kulu analüüs ka projekti täiendavate finantsvahendite kaasamiseks.

4. Finantseerimistegevus ja likviidsete varade muutus

Finantseerimistegevuse all kajastatakse kohustuste võtmise ja kohustuste tasumisega seotud tulusid ja kulusid. Kohaliku omavalitsuse üksus võib võtta laenu, emiteerida võlakirju, võtta kapitalirendi- ja faktooringukohustusi ning kohustusi teenuste kontsessioonikokkulepete alusel ainult investeringuteks, osaluste, aktsiate, osade ja muude omakapitaliinstrumentide omandamiseks, „Kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduse“ § 37 lõikes 2 nimetatud laenude andmiseks ning § 34 lõike 2 punktides 1–3 ja 7 nimetatud võlakohustuste tasumiseks.

Netovõlakoormuse arvestuses võetakse võlakohustustena arvesse bilansis kajastatud järgmised kohustused: võetud laenud, kapitalirendi- ja faktooringukohustused, emiteeritud võlakirjad ja teenuste kontsessioonikokkuleppes tekkivad kohustused. 01. jaanuaril 2012. a lõppes erakorraline laenupiirang, mis lubas võtta laenu ainult välisabi projektide omaosaluse katteks. Netovõlakoormuse piirmäär võib olla 60% põhitegevuse tuludest.

Lähtuvalt eeltoodust võeti 2013. aastal laenu 139,4 tuhat eurot projektide „Tootsi hooldekodu renoveerimiseks“ ja „Tootsi prügila sulgemine“ omaosaluse tasumiseks. Laenukohustuste tasumisele lisanduvad intressid. 2014.a. refinantseeriti AS SEB Panga laen summas 79,3 tuhat eurot ja laenuhankel tegi parema pakkumise AS Danske Bank.

Tabel 7. Tootsi valla laenukohustused

Pank	Kohustuse nimetus	Algus	Lõpp	Maht EUR	Laenu põhiosa jääk	Intressibaas	Marginaal
AS Seb Pank	investeeringulaen	2013	2023	139 390	115 427	6 kuu Euribor	1,49
AS Danske Bank	investeeringulaen	2014	2019	79318	62 430	6 kuu Euribor	0,98

Volikogu võib kooskõlas eelarvestrateegiaga lubada vallavalitsusel anda laenu ainult kohaliku omavalitsuse üksusest sõltuvale üksusele ning tagada selle poolt võetavaid kohustusi. Investeringud on järgnevatel aastatel võimalikud ainult laenu arvelt. 2014. aasta aastaaruande põhjal saab järeldada, et jätkuvalt on laenu võtmise reserv vallal olemas.

Likviidsete varade muutuste koosseisu kuuluvad raha ja pangakontode saldo muutus, rahaturu- ja intressifondide saldode muutus. Likviidsete varade saldo suurenemine kajastatakse eelarves plussiga, saldo vähenemine kajastatakse miinusega. Likviidsete varade muutus kajastab raha jäägi ülekandumist järgmise aasta eelarvesse, mis on 2015. aasta eelarvesse planeeritud summas 1 621 eurot. See moodustub 2015. aastal ülelaekunud tuludest ning kokkuhoitud kulude arvelt. Järgnevatel perioodide lõpu likviidsete varade summa suurus oleneb põhitegevuse tulude laekumisest ja põhitegevuse kulude kokkuhoiust aasta jooksul.

5. Arvestusüksuse põhitegevuse tulem ja netovõlakoormus

Kohaliku omavalitsuse üksus ja temast sõltuv üksus moodustavad koos kohaliku omavalitsuse üksuse arvestusüksuse, kui raamatupidamise seaduse mõistes kohaliku omavalitsuse üksuse otsese või kaudse valitseva mõju all olev üksus, kes on saanud kohaliku omavalitsuse üksuselt, riigilt, muult avalik-õiguslikult juriidiliselt isikult või eelnimetatud isikute valitseva mõju all olevatelt üksustelt üle poole tuludest või kes on saanud toetust ja renditulu kohaliku omavalitsuse üksuselt ja nende valitseva mõju all olevatelt üksustelt rohkem kui 10% vastava aasta põhitegevuse tuludest.

Kohaliku omavalitsuse üksusest sõltuvad üksused (edaspidi *sõltuv üksus*) selguvad kohaliku omavalitsuse konsolideerimisgruppi kuuluvate sihtasutuste, mittetulundusühingute ja äriühingute saldoandmike baasil iga aasta lõpu seisuga. Arvestusüksuse näitajate arvutamisel võetakse arvesse omavalitsuse ja temast sõltuvate üksuste saldoandmikud ning elimineeritakse nendes saldoandmikes kajastatud andmed, millel kajastub sama omavalitsuse või tema asutuse või temast sõltuva üksuse tehingupartneri kood. Eeltoodut arvestades on Tootsi Vallavalitsuse tütarettevõtte OÜ Tootsi Kommunaal 31.12.2014. a seisuga Tootsi valla sõltuv üksus (vt. tabel 8) ning koos moodustavad nad arvestusüksuse (vt. tabel 9).

Tabel 8. Sõltuva üksuse (OÜ Tootsi Kommunaal) eelarvestrateegia aastani 2019

Sõltuv üksus 1 (OÜ Tootsi Kommunaal)	2014 täitmine	2015 eeldatav täitmine	2016 eelarve	2017 eelarve	2018 eelarve	2019 eelarve
Põhitegevuse tulud kokku (+)	210 040	210 040	210 040	210 040	210 040	210 040
sh saadud tulud kohalikult omavalitsuselt	13 500	13 500	13 500	13 500	13 500	13 500
<i>sh alates 2012 sõlmitud katkestamatud kasutusrendimaksed</i>						
sh saadud tulud muudelt arvestusüksusesse kuuluvatelt üksustelt						
Põhitegevuse kulud kokku (+)	200 001	206 001	211 001	206 001	206 001	206 001
sh tehingud kohaliku omavalitsuse üksusega	18 249	18 249	18 249	18 249	18 249	18 249
sh tehingud muude arvestusüksusesse kuuluvate üksustega						
<i>sh alates 2012 katkestamatud kasutusrendimaksed (arvestusüksusesse mitte kuuluvatele üksustele)</i>						
Põhitegevustulem	10 039	4 039	-961	4 039	4 039	4 039
Investeeringustegevus kokku (+/-)			-30 000			
Eelarve tulem	10 039	4 039	-30 961	4 039	4 039	4 039
Finantseerimistegevus (-/+)			30 000	-6 000	-6 000	-6 000
Likviidsete varade muutus (+ suurenemine, - vähenemine)	10 039	4 039	-961	-1 961	-1 961	-1 961
Nõuete ja kohustuste saldode muutus (tekkepõhise e/a korral) (+/-)						
Likviidsete varade suunamata jääk aasta lõpuks	2 986	7 025	6 064	4 103	2 142	181
Võlakohustused kokku aasta lõpu seisuga		0	30 000	24 000	18 000	12 000

6. Finantsdistsipliini tagamise meetme täitmine

Kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduse kohaselt on finantsdistsipliini tagamise meetmeks:

- Kinni pidamine nõuetest põhitegevuse tulemile
- Kinni pidamine netovõlakooormuse ülemmäärast.

Nende näitajate alusel otsustatakse KOV-i finantsolukorra üle ning nende täitmata jätmine võib kaasa tuua sanktsioonid. Antud eelarvestrateegia puhul on prognoosid koostatud kassapõhiste arvestuste alusel, eeldusel, et kassapõhised prognoosid ei erine oluliselt tekkepõhisest. Eelarvestrateegia annab ülevaate omavalitsuse ja temast sõltuva üksuse majandusolukorrast, sealhulgas arvnäitajad, mis on vajalikud põhitegevuse tulemi ja netovõlakooormuse määra arvutamiseks.

Põhitegevuse tulemi väärtus ja netovõlakooormus arvutatakse tekkepõhise raamatupidamisarvestuse andmete alusel:

- 1) kohaliku omavalitsuse üksuse kohta aruandeaasta lõpu seisuga;
- 2) kohaliku omavalitsuse arvestusüksuse kohta konsolideerituina aruandeaasta lõpu seisuga.

Kohaliku omavalitsuse üksuse ja kohaliku omavalitsuse üksuse arvestusüksuse põhitegevuse tulemi ja tegelik netovõlakooormus (eelmisel aastal, jooksvaks aastaks prognoositud ja eelarvestrateegia perioodi igaks aastaks prognoositav) vastavalt kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduse §-dele 33 ja 34 iga aasta lõpu seisuga on esitatud tabelis 9.

Netovõlakooormus leitakse võlakohustuste kogusumma ja likviidsete varade kogusumma vahena. Põhitegevuse tulemi on põhitegevuse tulude ja põhitegevuse kulude vahe. Põhitegevuse tulemi lubatav väärtus aruandeaasta lõpu seisuga on null või positiivne.

Tabel 9. Tootsi valla finantsdistsipliini tagamise meetmete täitmise ülevaade perioodil 2014-2019

	2014 täitmine	2015 eeldatav täitmine	2016 eelarve	2017 eelarve	2018 eelarve	2019 eelarve
Arvestusüksus (Tootsi vald)						
Põhitegevuse tulud kokku	982 152	1 186 526	1 192 886	1 209 699	1 226 848	1 244 340
Põhitegevuse kulud kokku	908 573	1 148 017	1 159 118	1 171 414	1 189 045	1 207 054
<i>sh alates 2012 sõlmitud katkestamatud kasutusrendimaksud</i>	0	0	0	0	0	0
Põhitegevustulemi	73 579	38 509	33 768	38 285	37 803	37 286
Investeeringimistegevus kokku	-24 760	-2 970	-75 170	-40 470	-970	30
Eelarve tulemi	48 819	35 539	-41 402	-2 185	36 833	37 316
Finantseeringimistegevus	-37 737	-31 500	40 441	224	-38 794	-31 872
Likviidsete varade muutus (+ suurenemine, - vähenemine)	11 081	4 039	-961	-1 961	-1 961	5 444
Nõuete ja kohustuste saldode muutus (tekkepõhise e/a korral) (+/-)	0	0	0	0	0	0
Likviidsete varade suunamata jääk aasta lõpuks	4 607	8 646	7 685	5 724	3 763	9 207
Võlakohustused kokku aasta lõpu seisuga	209 357	177 857	218 298	218 522	179 727	147 855
<i>sh kohustused, mille võrra võib ületada netovõlakooormuse piirmäära (arvestusüksuse väline)</i>	0	0	0	0	0	0
Netovõlakooormus (eurodes)	204 750	169 211	210 613	212 798	175 965	138 648
Netovõlakooormus (%)	20,8%	14,3%	17,7%	17,6%	14,3%	11,1%
Netovõlakooormuse ülemmäär (eurodes)	589 291	711 916	715 732	725 819	736 109	746 604
Netovõlakooormuse ülemmäär (%)	60,0%	60,0%	60,0%	60,0%	60,0%	60,0%
Vaba netovõlakooormus (eurodes)	384 541	542 705	505 119	513 021	560 144	607 956

Tabelist nähtub, et eelarvestrateegia perioodiks planeeritud põhitegevuse tulemi ja netovõlakooormus vastavad KOFS-i normatiividele.

7. Riskistsenaarium

Füüsilise isiku tulumaksu laekumine mõjutab vallaeelarvet kõige suuremal määral, kuna tulumaks on peamine omatuluallikas. Suurimaks ohuks füüsilise isiku tulumaksu laekumisele on maksumaksjate arvu vähenemine. Kui töökohtade arv ei suurene, vaid hakkab vähenema, on inimesed sunnitud töökohtade otsimisel kolima mujale (suurematesse linnadesse) ning maksumaksjate arv väheneb. Sama leiab aset ka elanikkonna vanuselise struktuuri muutumisel (elanikkonna vananemisel ning pensionäride osakaalu suurenemisel). Oma 2015. aasta kevadprognoosis näeb

Rahandusministeerium järgmisel neljal aastal siiski ette majanduskeskkonna paranemise ja maksumaksjate arvu suurenemise nii Eestis tervikuna kui ka Tootsi vallas. Valla tulubaasi üheks kindlamalt laekuvaks maksuks on olnud ka maamaks, mis riiklikest maksudest ainsana laekus siiani 100% kohaliku omavalitsuse eelarvesse. Alates 2013. aastast on laekumised vähenevad, kuna kodualune maa vabastati maamaksust. Lähimate aastate eesmärgiks on valla elanike vähemalt senisel tasemel avalike teenuste tagamine ning abivajajate toimetuleku kindlustamine.